herpy

ORMEØGLER

Madrean Alligator Lizard

Elgaria kingii

Elgaria kingii er en kraftig, langhalet ormeøgle fra det sydvestlige USA og det nordvestlige og vestlige Mexico. Den lever i ørken, græsland, krat og skov op i omkring 2.700 m højde og er aktiv om dagen og i skumringen. Den lægger æg og skal have et køligt, tørt til let fugtigt terrarie med mange skjul og en kølig vinterhvile. Pasningen bygger på de nære slægtninge.

Familie: Anguidae Tidligere navn: *Gerrhonotus kingii*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**14 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**15 år**
Aktiv	**Dag og skumring**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 50 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**18-28 °C**
Hotspot	**30-33 °C**
Temperatur, nat	**12-16 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 2
Vinterhvile	**6-10 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**18 mdr.**
Kuldstørrelse	**5-15 æg**
Inkubation	**50-55 dage** ved 24-28 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke omfattet af CITES eller EU's forordning 338/97, så der kræves ingen CITES-papirer. Den står ikke på listen over dyr, som private ikke må holde (BEK nr. 1261 af 17.11.2015). Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav.

Om arten

Elgaria kingii er en tykbygget øgle med korte ben, stort hoved, kraftige kæber og en lang hale, der knækker let. Som hos de andre arter i slægten er ryg og bug dækket af store, stive skæl forstærket med knogle, og en fold af små, kornede skæl langs hver side lader kroppen udvide sig, når øglen har ædt meget, eller når hunnen bærer æg. Arten har 50-56 tværrækker af ryggens skæl.

Kroppen bliver op til 14 cm fra snude til kloak, og den oprindelige hale er mere end dobbelt så lang som kroppen. Grundfarven er gulbrun eller grå med mørke, rødbrune tværbånd over ryggen og skarpe sorte og hvide tegninger på læberne. Hannen har et bredt hoved og en skarp tegning, mens hunnen er blegere. Ungerne har tydelige mørke og lyse bånd på krop og hale.

Arten blev beskrevet af John Edward Gray i 1838, og artsnavnet hylder Philip Parker King, en britisk søofficer og opmåler. Der anerkendes tre underarter, *E. k. kingii*, *E. k. nobilis* og *E. k. ferruginea*. Den har tidligere stået i slægten *Gerrhonotus*.

Den er en øgle til at se på, ikke til at håndtere: bliver den grebet, vrider den sig, bider og tømmer tarmen, og den kan kaste halen.

Udbredelse og levested

Elgaria kingii lever i det sydvestlige USA, i det centrale og sydøstlige Arizona og det sydvestlige New Mexico, og sydpå gennem Mexico i Sonora, Chihuahua, Sinaloa, Durango, Zacatecas og Aguascalientes til Jalisco, Nayarit og Colima. Underarterne har hver sit område: *E. k. nobilis* i det sydøstlige Arizona og det sydvestlige New Mexico, *E. k. kingii* i det østlige Sonora og vestlige Chihuahua og *E. k. ferruginea* i Aguascalientes, Durango og Sinaloa.

I Arizona lever arten fra omkring 900 m til over 2.600 m over havet, og den er fundet op til omkring 2.700 m. Den er ikke truet.

> **Oprindelig udbredelse:** USA og Mexico.

LEVESTED

Arten findes i ørken, græsland, krat og skov, også langs vandløb med løvtræer, og i dale, kløfter og på stejle skråninger. Den holder sig ofte til fugtige steder med løst dække af nedfaldne blade og nåle og gemmer sig under sten, træstammer og i klippesprækker. Den er aktiv om dagen og i skumringen og går i vinterhvile i den kolde del af året.

Terrariet skal give moderate dagtemperaturer, kølige nætter og en tydelig kølig periode om vinteren.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Elgaria kingii*. Pasningen nedenfor bygger på klimaet i udbredelsesområdet, levestedet og størrelsen. Terrariemål, temperaturer, vinterhvile, alder ved kønsmodenhed og rugetid er lånt fra den nært beslægtede og bedre kendte *Elgaria multicarinata*. *Elgaria coerulea* og *Gerrhonotus liocephalus* har en lignende levevis.

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 100 × 50 × 60 cm (længde × bredde × højde). Større er bedre.

Bunden er 8-10 cm havejord uden gødning blandet med sand, så den holder formen, og øglen kan grave sig ned. Læg halvt nedgravede korkrør, bark, flade sten og brædder på bunden, og lav sprækker, som dyret kan klemme sig ind i. Et lag nedfaldne blade giver ekstra dækning. Arten lever på jorden, så en lav klippevæg eller et par grene er nok til at klatre i. Alle skjul skal ligge stabilt, så de ikke kan falde sammen over dyret.

Terrariet skal være godt ventileret og have et låg, der kan låses, for arten er stærk og kan skubbe løse låg op. Hold bunden tør til let fugtig, med en fugtig zone i den ene ende. Dyret holdes alene.

TEMPERATUR

Dagtemperaturen i terrariet er 18-28 °C med en solplads på 30-33 °C målt på overfladen. En tydelig forskel mellem den varme og den kølige ende er vigtigere end høj varme. Om natten falder temperaturen til 12-16 °C. Brug en halogenspot over solpladsen styret af en termostat, og mål med termometre i begge ender og et infrarødt termometer på solpladsen.

Om vinteren skal dyret have en kølig periode på 8-12 uger ved 6-10 °C med kort dag. Kun raske dyr i god foderstand går i vinterhvile. Foderet stoppes, og varmen og dagslængden sænkes gradvist over 2 uger, så tarmen er tom. Er dyret svækket, eller kan vægten ikke følges, holdes det vågent og fodret hele vinteren.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal ligge på 40-60 %, højest i den fugtige zone og om natten. Terrariet skal have både en tør og en let fugtig side, så dyret kan vælge.

Sæt en lav, stabil vandskål i terrariet og skift vandet dagligt. Forstøv let en gang om dagen på den fugtige side, og lad terrariet tørre op imellem, så der ikke kommer skimmel. Ved hudskifte skal der være et fugtigt skjul med mos eller fugtig jord.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv, så terrariet skal have en solplads og UVB. Et UVB-rør af svag til moderat styrke svarende til Ferguson-zone 2 over den ene halvdel passer til levevisen. Dyret skal kunne trække sig ud af lyset i skygge.

Dagslængden følger årstiden: omkring 12-14 timer om sommeren og 8-10 timer i perioden op til og efter vinterhvilen. Skift UVB-røret efter producentens anvisning, selv om det stadig lyser.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten æder især insekter som græshopper, sommerfuglelarver og møl og tager også skorpioner. Bevægelse udløser fangsten.

I terrariet fodres med fårekyllinger, græshopper, kakerlakker, melorme og snegle. Voksne får foder 2-3 gange om ugen, unge dyr oftere. Giv det, der bliver ædt på kort tid, og fjern resterne.

Støv foderdyrene med kalk uden D3 ved hver anden til tredje fodring, og giv et multivitamin 1-2 gange om måneden. Fodr aldrig med vilde insekter fra steder, hvor der sprøjtes.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten gemmer sig under dækning, men er også fremme i det åbne om morgenen og aftenen. Den er ikke et dyr til håndtering. Bliver den grebet, bider den hårdt og tømmer tarmen, og halen tabes let. Et bid skal vaskes og desinficeres. Brug en foderpincet, og lad dyret tage foderet selv.

Dyret holdes alene. Slægten æder mindre øgler, så unger og mindre dyr er i fare i et fælles terrarie, og voksne sættes kun sammen til parring, under opsyn. Stress viser sig som manglende appetit, at dyret gemmer sig hele tiden, og tab af halen; ro og mange skjul forebygger det.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har et bredere hoved og en skarpere tegning end hunnen, som er blegere, men sikker kønsbestemmelse kræver en dyrlæge. Kønsmodenheden indtræder efter omkring 18 måneder.

PARRING

I naturen parrer arten sig formentlig i september og oktober. Hunnen kan gemme sæden, og fosterudviklingen går i stå i vintermånederne, så æggene først lægges i det sene forår eller om sommeren. Hos slægten griber hannen hunnen om hovedet med munden og holder fast, indtil hun er klar. Dyrene sættes derfor sammen sidst på sommeren eller i efteråret før vinterhvilen, kun under opsyn, og skilles igen bagefter.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten lægger æg. Et kuld er på op til 15 æg og lægges i det sene forår eller om sommeren, og hunnen kan blive ved æggene og passe dem. Antallet af kuld om året er ikke dokumenteret. Æglægningsstedet i terrariet er en kasse med fugtig jord, sand og mos, mindst 20 cm dyb. Tag æggene ud til rugning, så de ikke ødelægges.

INKUBATION

Æggene ruges i en lukket boks med fugtig vermiculit eller perlit ved 24-28 °C i omkring 50-55 dage. Æggene skal ligge fugtigt, men ikke i vand, og boksen luftes kort en gang om ugen.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne holdes adskilt fra voksne og helst hver for sig. Giv dem små foderdyr som bananfluer og små fårekyllinger hver dag eller hver anden dag, støvet med kalk, og et terrarie med mange skjul, en let fugtig bund og en lille solplads. Størrelse, vækst og alder ved adskillelse er ikke dokumenteret.

Sundhed og typiske fejl

Der findes næsten ingen viden om *Elgaria kingii* i fangenskab, men arten kan blive over 15 år. De hyppigste problemer er lånt fra slægten:

- stress og manglende appetit, især hos nye dyr og dyr, der håndteres
- tab af halen ved håndtering eller kampe
- metabolisk knoglesygdom ved mangel på UVB og kalk
- fedme ved for meget foder og for lidt bevægelse
- flåter og indvoldsorm hos vildfangne dyr; få en afføringsprøve undersøgt
- bid og sår, hvis flere dyr holdes sammen
- overophedning: slægten tåler længerevarende varme dårligt

Kontakt en dyrlæge med erfaring i krybdyr ved vedvarende manglende appetit, vægttab, hævelser, flåter, sår, snue eller blod i afføringen.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.